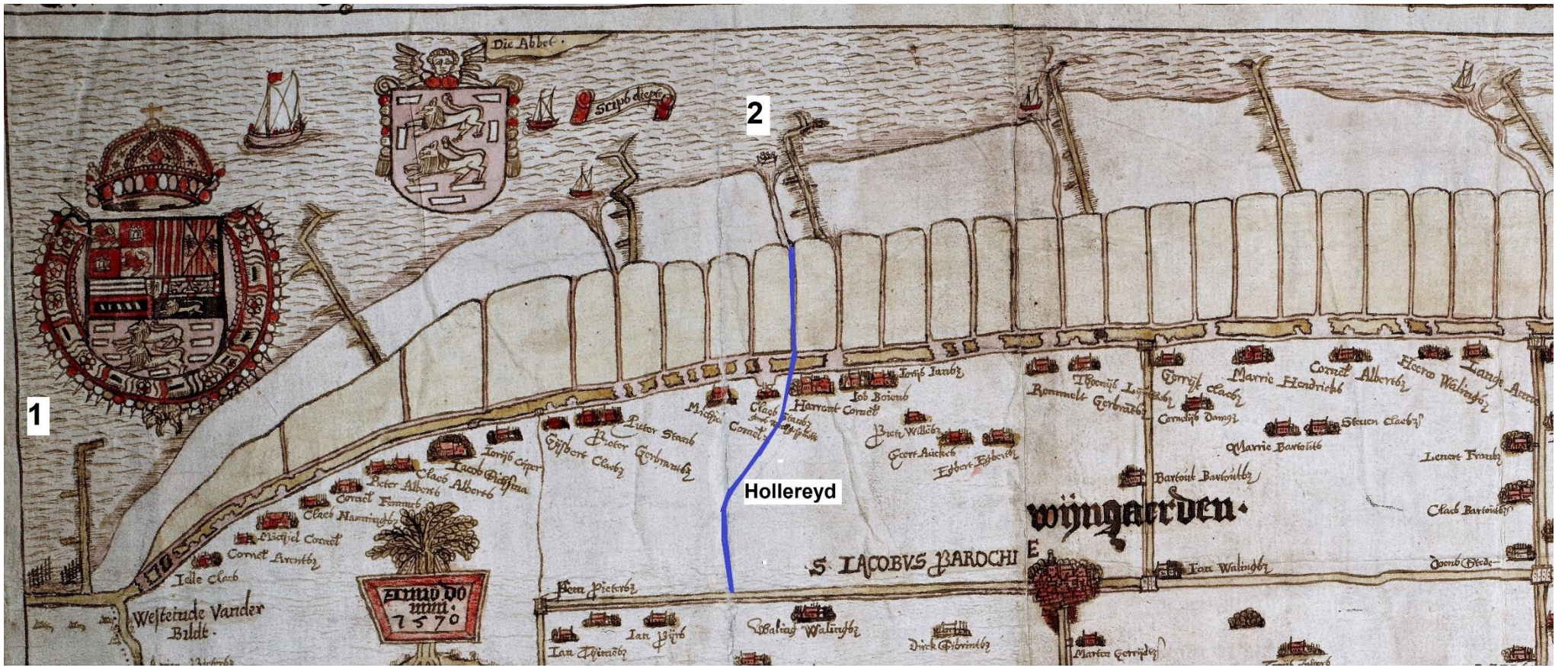
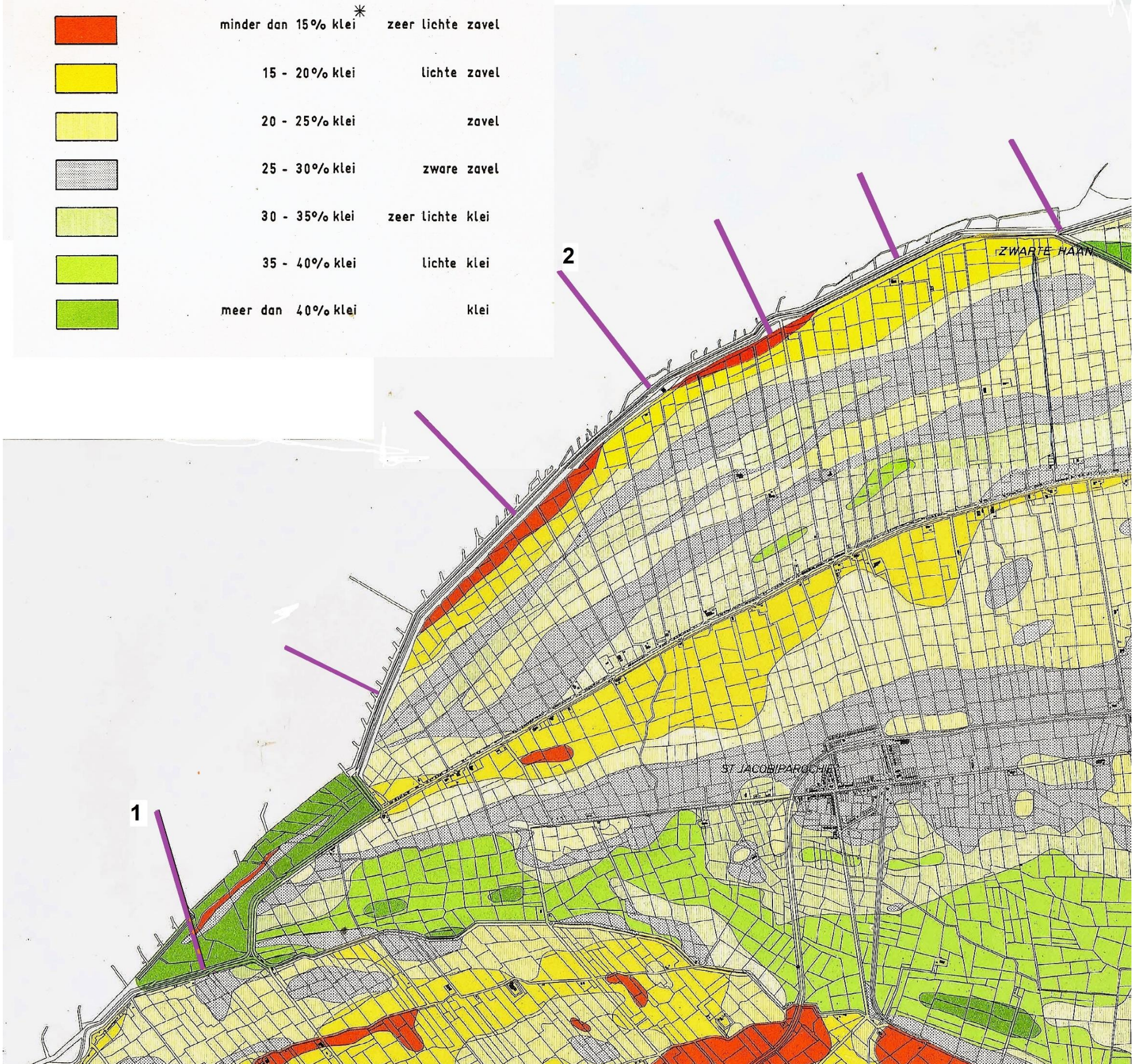

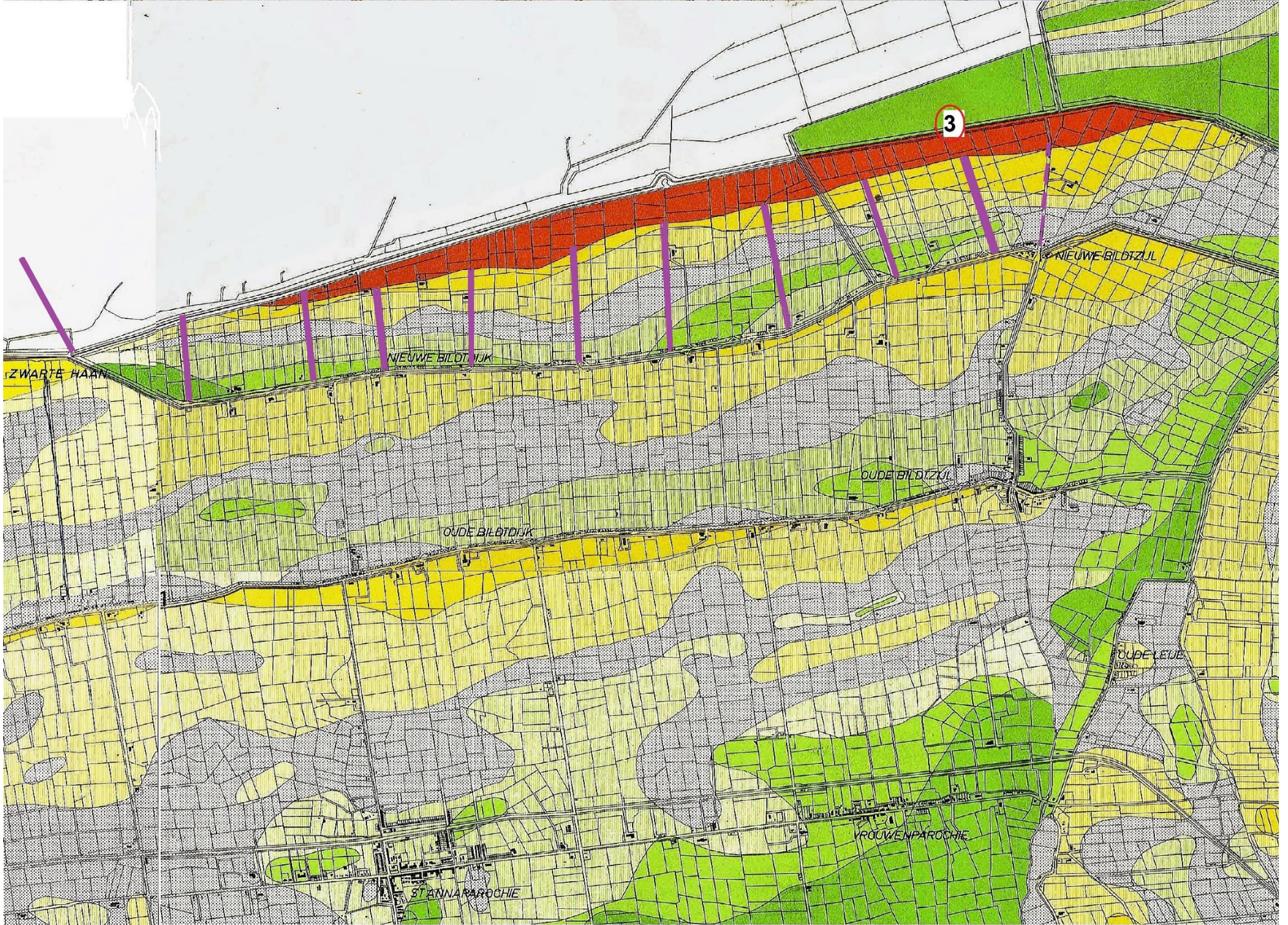
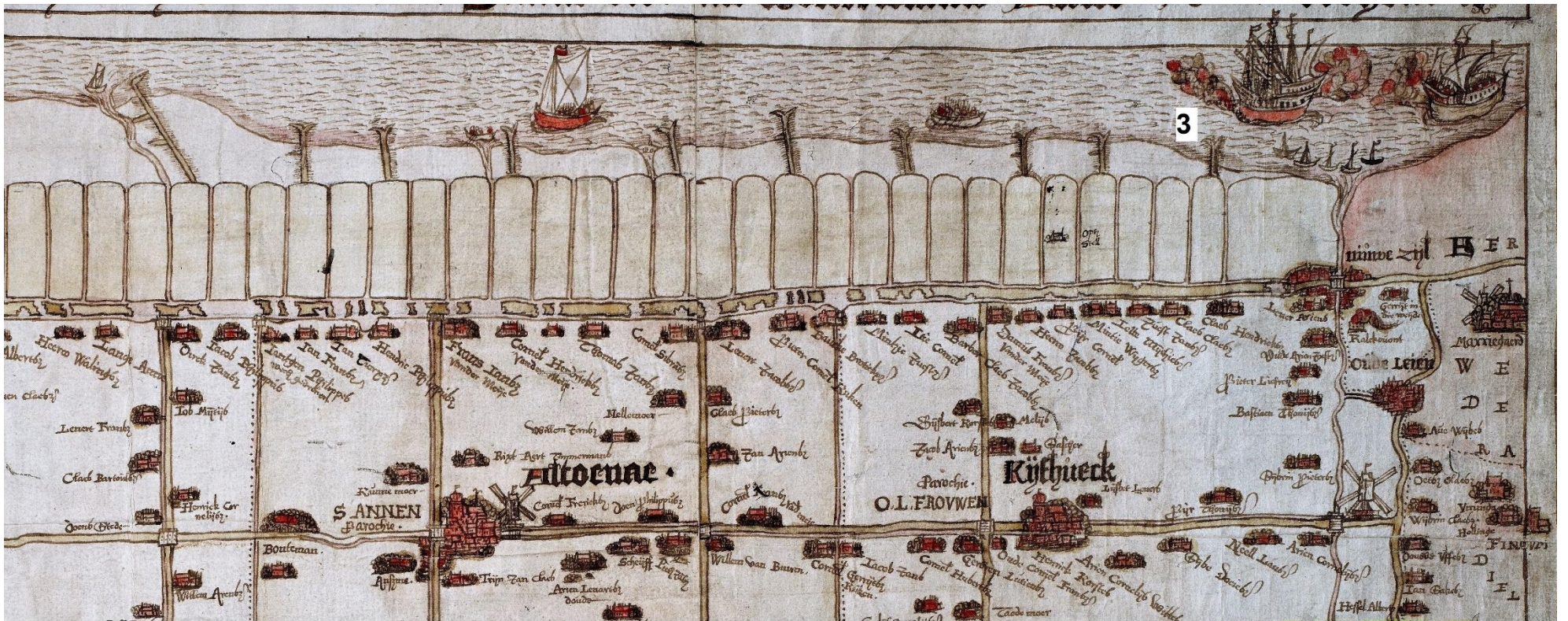

De gronden zijn in een zevental groepen ingedeeld.

De volgende groepen zijn onderscheiden:

	minder dan 15% klei*	zeer lichte zavel
	15 - 20% klei	lichte zavel
	20 - 25% klei	zavel
	25 - 30% klei	zware zavel
	30 - 35% klei	zeer lichte klei
	35 - 40% klei	lichte klei
	meer dan 40% klei	klei

Overzicht van de 16 strandhoofden langs de Bildtse Kust (1570)

Boven: Kaart Jan Jansz Coster 1570 met:

- 1: Het Statenhoofd (1547/48),
- 2: Aert van Geldersdam ("bij de Hollereyd", 1548)
- 3: De Pouwels Arisz Koevoetsdam.

Onder: Kaart Provinciaal onderzoekcentrum voor de landbouw in Friesland, 1961, door Harke Hibma met de gevonden locatie van de strandhoofden.

SK 2019

16 Strandhoofden redden 't Bildt bij Allerheiligenvloed - lange versie

Dit verhaal speelt zich af in de 16^e eeuw, toen de tachtigjarige oorlog in 1568 zou uitbreken, twee jaar later in 1570 de Allerheiligenvloed 't Bildt aanviel, maar ook veel nieuw Bildtland te winnen was op de zee.

Oudebildtzijl

Dit wordt duidelijk geïllustreerd door de afbeeldingen bovenin de kaart van Jan Jansz Coster, die na deze stormvloed door hem is gemaakt. (zie afbeelding hierboven)

Daar vechten de Geuzen tegen de Spanjaarden in bootjes langs de kust en kunnen we de 16 strandhoofden zien van West naar Oost. In dit artikel wordt het belang van deze 16 strandhoofden voor het Bildt aangegeven. In 1638 is het 17^e strandhoofd bij Nije-Syl aangelegd in zee.

Al in 1542 was men al begonnen met de aanleg van de strandhoofden. Het nut hiervan en de techniek voor de aanleg hiervan had men opgedaan in Yrseke, Zeeland. Ook toen, meer dan 300 jaar na het definitief sluiten van het estuarium van de Middelsee in 1200 werd er nog bij vloed slibrijk water aangevoerd aan de kust van 't Bildt. De basis voor het aanslibben, opbillen van de kust hier was dat het water zolang mogelijk rustig is, zodat het slib kan bezinken en dat bij eb het water zonder hoge stroomsnelheden weer uit kan stromen, dus zonder het zojuist gesedimenteerde slib weer op te woelen.

Dwarsdammen

Het is dus van belang een gebied te maken met alleen in- en uitstromend water, en geen doorgaande getijstroom, en het gebied zoveel mogelijk te beschermen tegen inkomende golven die ook extra opwoeling geven. Dit kan door het bouwen van dwarsdammen langs de kust, die steeds werden verlengd richting zee. Hier is dus al in de 16^e eeuw een primitieve aanzet gegeven met deze 16 strandhoofden.

De samengestelde bodemkaart onderin laat duidelijk de verdeling van de verschillende afzettingen zien tussen de (paarsgekleurde) strandhoofden. De gronden met meer klei liggen meer landinwaarts, ze bevatten steeds minder klei richting zee. Daar zijn de zwaardere meer zanderige kleikorreltjes al eerder bezonken. Samen met andere metingen is de oorspronkelijke locatie, vooral van de strandhoofden aan de oostzijde hiermee nog beter te herleiden/reconstrueren door Keizer. Door de strandhoofden kon er zo een meer stevige zandrug ontstaan langs de uiterste rand hiervan. Er is daar nog steeds een hogere en stevige zandrug, vermengd met klei aanwezig, waarop veel boerderijen zijn gevestigd.

Allerheiligenvloed

Dit vanwege de gunstige ligging op zo'n stevig fundament. In elk geval hebben de strandhoofden een belangrijke rol gespeeld voor het tegengaan van inundatie (overstroming) tijdens de Allerheiligenvloed en andere stormvloeden tot de Pôldyk daar werd aangelegd en verhoogd (1715 en 1754) Bij zo'n stormvloed is het water hoger en treed afslag op van de zandrug. Zo beschermt hij zichzelf, want door het afslagproces wordt het voorland ondieper en neemt de golfaanval op de kust af.

Aan de Westkant van Zwarte haan hebben de langere strandhoofden meer gefungeerd als golfbreker, terwijl aan de Oostkant de hogere zandrug genoeg weerstand bood daar tegen het gevaar van afslag. De zandrug is hoofdwarschijnlijk wel een goede basis geweest voor de latere aanleg van de (rijzen-) dammetjes zeewaarts, haaks op de kust. Alleen het meest westelijke strandhoofd, het Statenhoofd ligt daar nog steeds voor de kust als een trouwe herinnering aan deze tijd. In de langere versie www.academia.edu kunt u ook de metingen (hoogtemetingen, dwarsprofielen, boormonsters) bekijken, die Keizer heeft gebruikt voor deze beschouwing. Volgende maand komt een andere manier van beschermen, afbakenen van het Bildt met de grenspalen, aan de orde.

Met dank aan Prof. Henk Jan Verhagen, TU Delft, en Leendert Ferwerda.

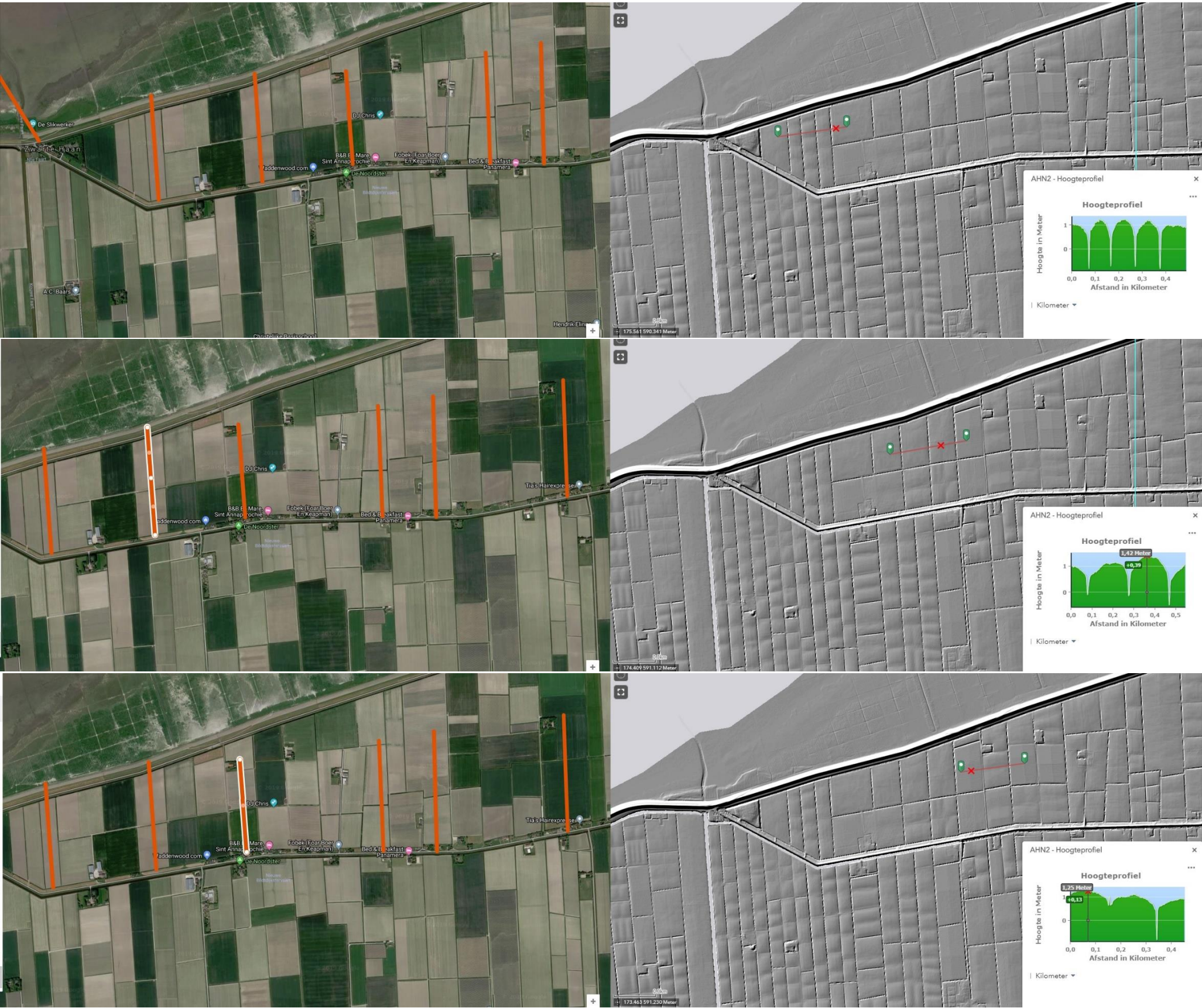
Poging om 't eksakte plak te finen fan de 16 strandhoofden,
die't deur Jan Jansz Coster op syn kaart fan 1570 tekend binne.

Dut is probeerd an de hand fan 4 metings:

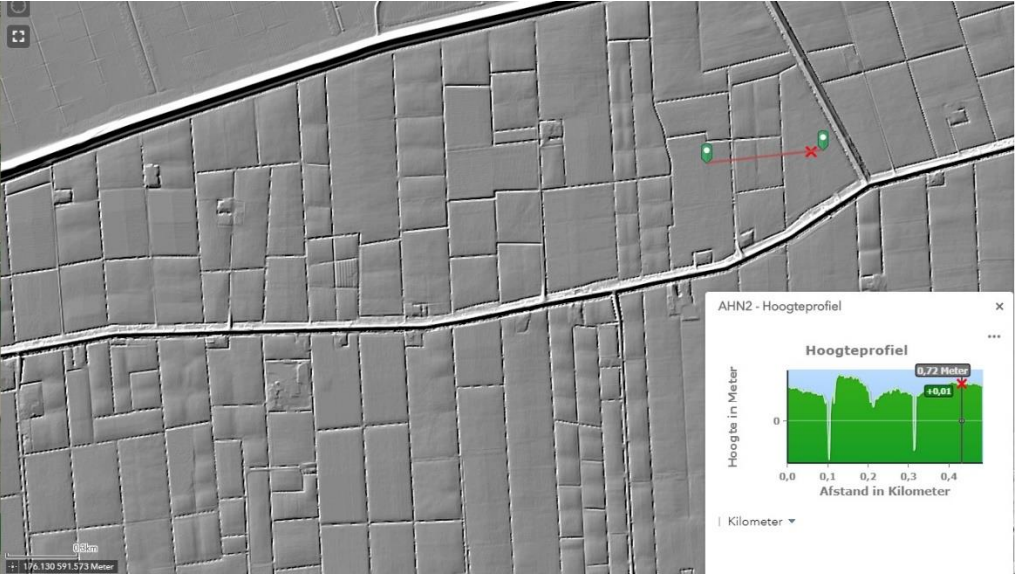
- 1. Dwarsprofilen
- 2. Algemene Hoogtekaart nederland (AHN)
- 3. Boormonsters en
- 4. Bodemkaarten van het provinciaal onderzoekscentrum voor de landbouw in Friesland, 1961

1. Dwarsprofilen fan west naar oast an 'e Oastkant fan Swarte Haan.

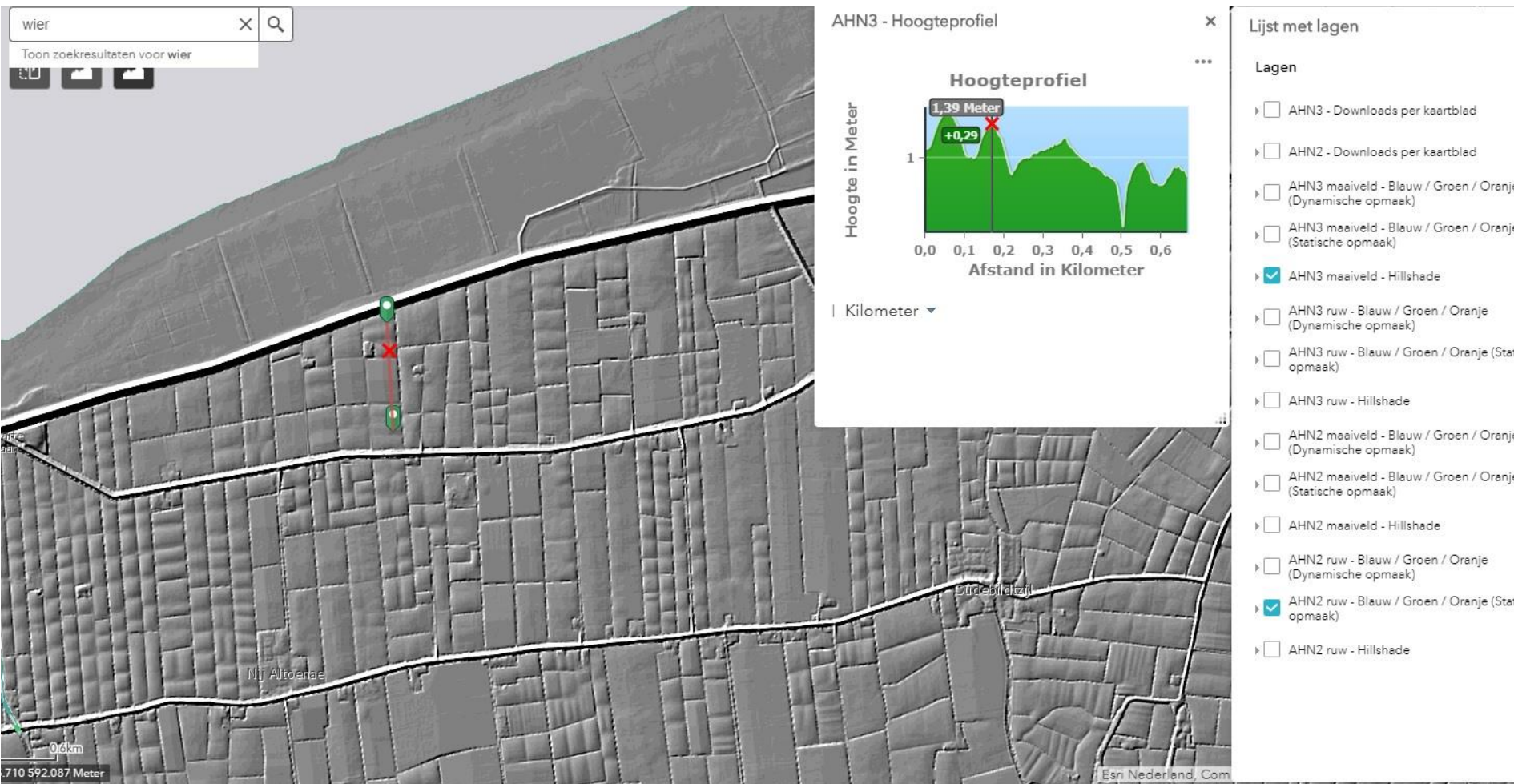
't Dwarprofyl op 't ferwachte plak neffens de kaart fan Jan Jansz Coster – 1570 fan 't strandhoofd is niet drekst bepalend foor 't eksakte plak derfan. 't Geeft niet meer dan 'n indikasy. De booiemkaart met de âfsettings fan de ferskillende soorten klaai hierboven biet meer útkomst. (kyk ok bij punt 4, hieronder)

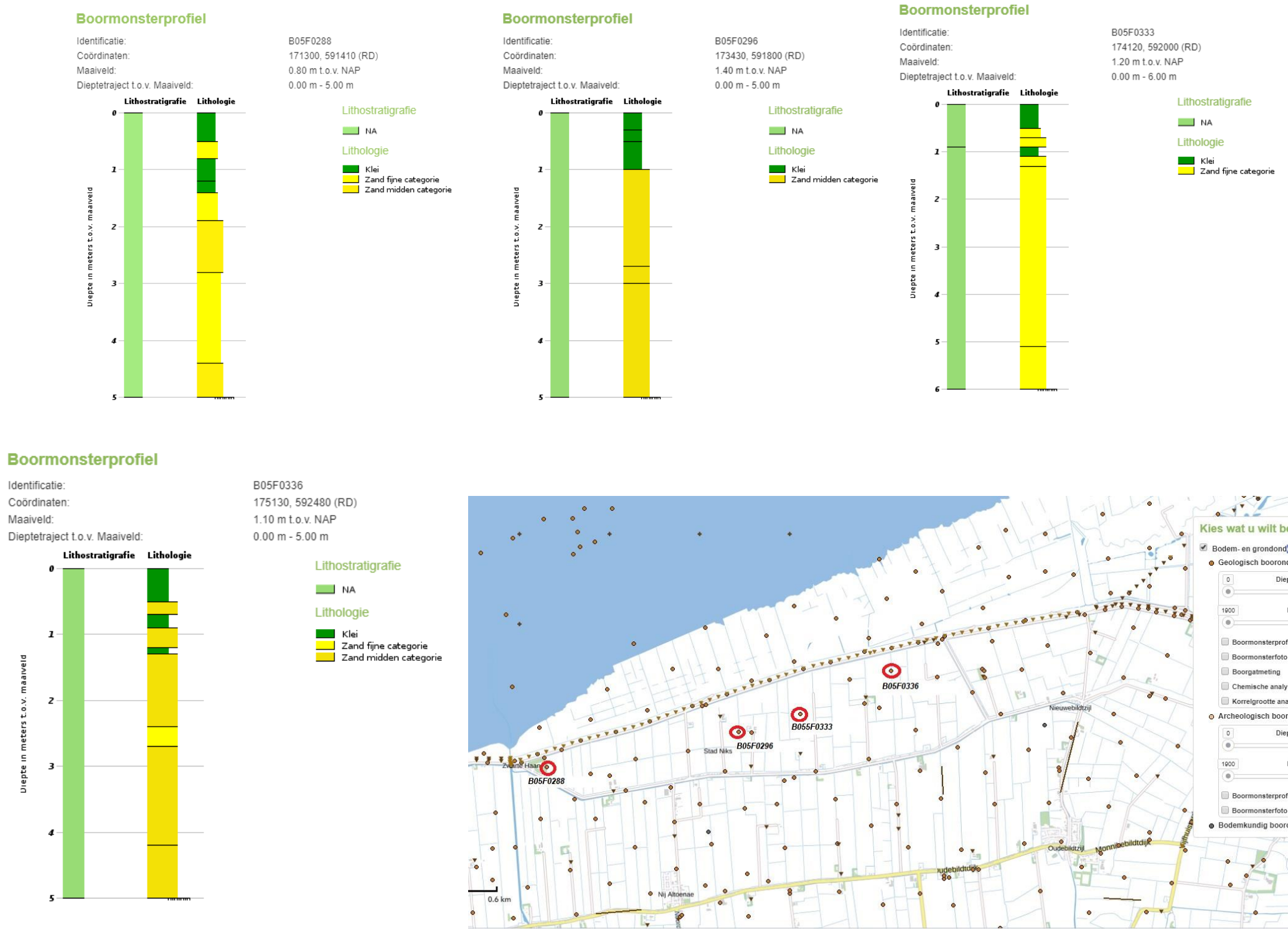

Maaifeld gemiddeld meer dan 1 meter hoger hier vlak achter de Pôldyk.

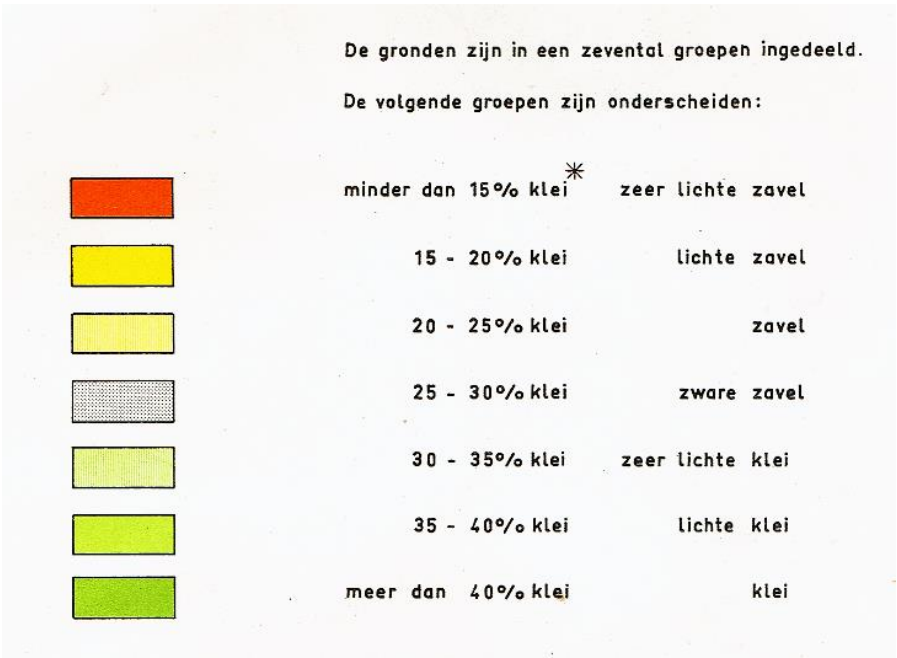
3. Boormonsters Dinoloket Zand-kleirug:

Maaiveld hoger hier en bovenlaag met s nd en klaai.

4. Bodemkaarten van het provinciaal onderzoekscentrum voor de landbouw in Friesland, 1961

Zie ook bovenste afbeeldingen.

Risseltaat – Lekasy Strandhoofden - BILDTGIS

West/Oost, met 't Statenhoofd, helendal links, “strekt” haaks op de Armendijk.
Ok sichtber: De kavelindeling fan 't Nij-Bildt.

Stúddy Statenhoofd

Dut wort later nag meer útwerkt, bronnen oa.:

Tresoar , Oudheidkundige vereniging Barradeel, Oud Tzummarum, Brenda van der Zee

Facebook: Het Bildt.

Het Statenhoofd (grens tussen Barradeel en het Bildt).

Na bedijking van het Nieuw Bildt beschermde het Statenhoofd (aangelegd door de Staten van Friesland) het zeewerende restant van de Oudebildtdijk, de Arme- of Statendijk. Het Statenhoofd werd in 1880 vervangen door een stenen dam van 450 meter en in 1921 werd hij via een golfbreker in verbinding gebracht met de Vijfdeelendijk bij Koehool. In de luwte van de golfbreker en het Statenhoofd groeide nieuw land aan, de Slikken of Voorgronden zijn ontstaan in de luwte van de golfbreker en het Statenhoofd en zijn in de 20ste eeuw ingepolderd naar aanleiding van de Deltawet.

Bovenste foto: glasplaatje is in de jaren twintig van de vorige eeuw gemaakt door Meester Reitsma uit Firdgum.

Bronnen : www.oudtzummarum.nl/

Facebook [Archief Oudtzummarum e.o.](https://www.facebook.com/ArchiefOudtzummarum)

Onderste foto : Kadastrale kaart het Bildt van 1852

Statenhoofd ca 1920

Statenhoofd (grens tussen Barradeel en het Bildt) in volle glorie.

Dit glasplaatje is in de jaren twintig van de vorige eeuw gemaakt door Meester Reitsma uit Firdgum.

Na bedijking van het Nieuw Bildt beschermde het Statenhoofd (aangelegd door de Staten van Friesland) het zeewerende restant van de Oudebildtdijk, de Arme- of Statendijk.

Het Statenhoofd werd in 1880 vervangen door een stenen dam van 450 meter en in 1921 werd hij via een golfbreker in verbinding gebracht met de

Vijfdeelendijk bij Koehool.

In de luwte van de golfbreker en het Statenhoofd groeide nieuw land aan, de Slikken of Voorgronden zijn ontstaan in de luwte van de golfbreker en het Statenhoofd en zijn in de 20ste eeuw ingepolderd naar aanleiding van de Deltawet.

Van Koehoal tot het Statenhoofd (gemeentegrens Barradeel/ het Bildt) onder Tzummarum was vanaf 1928 tot de laatste dijkverhoging na 1970 een zomerdam. Hier zijn kinderen op Statenhoofd bij hoog water aan het zwemmen en pootjebaden. De zomerdam is na de laatste dijkverhoging de voet van de huidige zeedijk geworden

Statenhoofd anno 2018 Kiky: Brenda van der Zee

